

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 3 Over de redelijkheid van godsdienst

12 maximumscore 3

Een juist antwoord bevat de volgende elementen:

- een antwoord op de vraag op wie de paus zich het best kan beroepen: op Thomas 0
- een uitleg hoe Thomas de verhouding tussen rede en religie ziet 1
- een uitleg hoe Al Farabi de verhouding tussen rede en religie ziet 1
- een consistente argumentatie 1

voorbeeld van een juist antwoord:

- De paus kan zich het best op Thomas beroepen 0
- Thomas ziet de rede als hulpmiddel bij het geloven. Men kan volgens hem inzien dat het redelijk is om te geloven en zelfs met de rede inzien dat God bestaat, volgens hem 1
- Farabi ziet de rede als superieur aan het geloof. Hij gaat ervan uit dat mensen die in staat zijn redelijk te denken, zelf tot inzichten kunnen komen en het geloof niet nodig hebben 1
- Hoewel beide denkers een verschil zien tussen elite en massa in dit opzicht, ondersteunt bij Thomas de rede het geloof. Bij Al Farabi kan men de rede losmaken van het geloof. Dat laatste kan nooit de bedoeling zijn van de paus, die er in zijn toespraak juist blijk van geeft het geloof redelijk te willen onderbouwen 1

13 maximumscore 4

Een juist antwoord bevat de volgende elementen:

- twee overige eisen die Habermas stelt aan de rationaliteit van religieuze uitspraken in het publieke domein: 2
 - ze moeten afzien van geweld;
 - ze moeten individuele gewetensvrijheid accepteren.
- een beredeneerd antwoord op de vraag in hoeverre de uitspraken van Paus Benedictus XVI voldoen aan de eis dat hij afziet van geweld 1
- een beredeneerd antwoord op de vraag in hoeverre de uitspraken van Paus Benedictus XVI voldoen aan de eis dat religieuze uitspraken de individuele gewetensvrijheid moeten accepteren 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

voorbeeld van een juist antwoord:

- Habermas eist verder nog dat de openbare uitlatingen over religie moeten afzien van geweld. En tenslotte eist Habermas dat openbare uitlatingen over religie de individuele gewetensvrijheid moeten accepteren

2
- Strikt genomen houdt Paus Benedictus XVI zich aan de eis dat een uitspraak in het openbaar over religie moet afzien van geweld: Paus Benedictus XVI roept niet expliciet op tot geweld. Maar anderzijds kan men stellen dat zijn pleidooi makkelijk als provocatie kan worden opgevat (hetgeen ook gebeurde) en in die zin indirect aanzette tot geweld. Paus Benedictus XVI lijkt toch niet geheel in overeenstemming met deze eis van Habermas te hebben gesproken

1
- Ook lijkt Paus Benedictus XVI zich op het eerste gezicht te houden aan de eis van Habermas dat de individuele gewetensvrijheid dient te worden geaccepteerd. Maar hij spreekt als hoofd van de katholieke kerk en daarmee met het gezag van een autoriteit. Dan lijkt Paus Benedictus XVI ook niet geheel in overeenstemming met deze eis van Habermas te hebben gesproken

1

Opmerking

Ook een positief antwoord dat Paus Benedictus XVI wél in overeenstemming met de eisen van Habermas heeft gesproken kan, mits voldoende onderbouwd, worden goed gerekend.

14 maximumscore 4

Een juist antwoord bevat de volgende elementen:

- een antwoord op de vraag of Paus Benedictus XVI zich bedient van pastorale machtstechniek

0
- gebaseerd op een consistente argumentatie

2
- een uitleg hoe pastorale macht werkt: ze leidt via disciplineren tot normalisering

2

voorbeelden van een juist antwoord:

- Neen, de toespraak van Paus Benedictus XVI is geen voorbeeld van een pastorale machtstechniek

0
- de rede van de Paus kan niet worden beschouwd als een op individuele heil gerichte machtspraktijk: zonder dit kenmerk is er geen sprake van pastorale macht

2
- Er is echter wel sprake van disciplineren en normalisering: door het redelijke christendom tegenover de gewelddadige islam te plaatsen dwingt Paus Benedictus XVI stilzwijgend instemming van een grote groep gelovigen af. Deze gelovigen zullen niet tegen de paus durven ingaan en zijn voorbeeld volgen (disciplineren) en dit zichzelf uiteindelijk als norm opleggen (normalisering)

2

Vraag	Antwoord	Scores
15	maximumscore 3	
	Een juist antwoord bevat de volgende elementen:	
	<ul style="list-style-type: none"> • een uitleg waarom overlappende consensus ook van toepassing kan zijn op een dialoog tussen christendom en islam 	2
	<ul style="list-style-type: none"> • een uitleg wat Taylor onder overlappende consensus verstaat 	1
	voorbeeld van een juist antwoord:	
	<ul style="list-style-type: none"> • Ja, hoewel Taylor de idee van overlappende consensus brengt als een wijze hoe gelovigen en niet-gelovigen met elkaar zouden kunnen omgaan, kan zij ook van toepassing zijn op de tegenstelling tussen verschillende geloven. Wanneer dus zowel het christendom als de islam niet streven naar een overeenstemming op substantiële morele, metafysische of religieuze overtuigingen, maar naar overeenstemming op formele of procedurele principes van rechtvaardigheid, kan deze benadering ook hier van toepassing zijn 	2
	<ul style="list-style-type: none"> • overlappende consensus is het streven naar overeenstemming tussen andersdenkenden op basis van formele of procedurele principes van rechtvaardigheid en afgezien van morele of religieuze gronden 	1
16	maximumscore 5	
	Een juist antwoord bevat de volgende elementen:	
	<ul style="list-style-type: none"> • een antwoord op de vraag welke drie redeneringen Al Farabi onderscheidt bij het komen tot inzicht in de waarheid: <ul style="list-style-type: none"> – de filosofen die de waarheid kennen (door demonstratieve bewijzen en eigen waarneming) – degenen die filosofen navolgen, geloven en vertrouwen – degenen die niet over de verstandelijke gesteldheid beschikken om de waarheid te kennen (en haar benaderen door imiterende afbeeldingen) 	
	per juiste redenering van Al Farabi	1
	<ul style="list-style-type: none"> • een op argumentatie berustend antwoord op de vraag welke redenering tot een wetenschapsvriendelijke visie zou kunnen leiden: die van de filosofen (of degenen die hen nastreven) 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • een op argumentatie berustend antwoord op de vraag welke redenering tot een wetenschapsvijandige visie zou kunnen leiden: die van degenen die niet over de verstandelijke vermogens beschikken om de waarheid te kennen 	1

Vraag	Antwoord	Scores
	<p>voorbeeld van een juist antwoord:</p> <ul style="list-style-type: none">• Al Farabi onderscheidt bij het komen tot inzicht in de waarheid drie typen mensen die met drie vormen van redeneren tot inzicht in de waarheid komen (of proberen te komen). Dit zijn<ul style="list-style-type: none">– de filosofen die de waarheid op eigen kracht kunnen kennen. Zij doen dit door demonstratieve bewijzen en op grond van de eigen waarneming;– degenen die dit inzicht in de waarheid niet op eigen kracht kunnen kennen, maar die wel kunnen volgen hoe de filosofen tot inzicht in de waarheid komen. Zij zullen de filosofen geloven en vertrouwen en zo tot inzicht in de waarheid kunnen komen;– degenen die niet over de verstandelijke gesteldheid beschikken om de waarheid te kennen en genoeg nemen haar te benaderen door ‘imiterende afbeeldingen’. Dit is een vorm van beeldspraak om hen in staat te stellen tot op zekere hoogte enig begrip van de waarheid te krijgen op grond van metaforen.• Omdat de filosofen (en wellicht ook degenen die hen volgen) de waarheid door bewijzen en op grond van eigen waarneming kennen, zien zij in dat er geen verschil is tussen methode om tot religieuze kennis te komen en de methode om tot wetenschappelijke kennis te komen. Deze benadering zal dan dus eerder tot een wetenschapsvriendelijke visie kunnen leiden• Degenen die de waarheid niet op eigen kracht kunnen kennen, benaderen de waarheid met beeldspraak en metaforen, die per definitie niet de gehele waarheid weergeven. Beelden en metaforen gaan immers maar tot op zekere hoogte op. Hier dreigt het gevaar om wetenschappelijke kennis die in tegenspraak is met de beeldspraak in metaforen te verwerpen. Deze benaderingswijze zou dan dus eerder tot een wetenschapsvijandige visie zou kunnen leiden	<p>3</p> <p>1</p> <p>1</p>